

Ptice Savinje in predvidenih suhih zadrževalnikov okoli Savinje

(končno poročilo: v 1.0)

NIB NACIONALNI INŠTITUT ZA BIOLOGIJO
NATIONAL INSTITUTE OF BIOLOGY

EKOS

Ljubljana, oktober 2023

- Naročnik:** Aquarius d.o.o.
Cesta Andreja Bitenca 68, Ljubljana
(predstavnik naročnika: mag. Martin Žerdin, direktor)
- Izvajalec:** Nacionalni inštitut za biologijo
Večna pot 111
SI-1001 Ljubljana
(predstavnik izvajalca: dr. Maja Ravnikar, direktorica)
- Naloga:** Popis ptic za namen izvajanja protipoplavnih ukrepov na in okoli Savine na trasi od Letuša do Celja v okviru javnega naročila »Izdelava projektne, prostorske in investicijske dokumentacije do faze DGD za investicijski projekt Zagotovitev poplavne varnosti v spodnji Savinjski dolini«
- Št. pogodbe:** 432/2022
- Nosilec:** dr. Davorin Tome, univ. dipl. biol.
- Fotografije:** Davorin Tome
- Naslovnica:** Pregrada na Savinji pri Malih Braslovčah – na brežinah smo potrdili prisotnost malega martinca (*Actitis hypoleucos*), ki mu populacija upada v EU in v Sloveniji.

Vsebina

Uvod	4
Metode	4
Rezultati	5
Popisi na območjih predvidenih za zadrževalnike	5
Popisi na Savinji	18
Ugotovitve	22
Literatura	24

Uvod

Porečje Savinje z vidika poplavne nevarnosti in posledično ogroženosti glede na pogostost, raznolikost in obseg poplavnih dogodkov sodi med najbolj izpostavljeno območje v Sloveniji. Za naročnika Aquarius d.o.o. smo v okviru projekta "Zagotovitev poplavne varnosti v spodnji Savinjski dolini" v letih 2022 in 2023 popisali ptice gnezdilke na območju Savinje, kjer so predvideni posegi za zmanjševanje poplavne ogroženosti. To je vzdolž struge Savinje od Letuša do Celja in na območjih predvidenih za zadrževalnike (vplivno območje Ložnice, Levca, Dobriša vasi, Roj, Dobrteša vasi, Latkove vasi, Letuša, Kaplje vasi, Vršaca, Trnjave, Dobrnice). Popise vzdolž struge in popise na predvidenih zadrževalnikih obravnavamo ločeno, saj območja pripadajo različnim ekosistemom. Rezultate interpretiramo v vidu pomena odkritih vrst za Slovenski prostor in v vidu pričakovanega vpliva posega na ptice.

Metode

Ptice na območjih predvidenih za zadrževalnike smo popisali po ustaljeni metodi transekta z neomejenimi lateralnimi mejami (Bibby in sod. 1992). Dolžine transektov so bile različne, glede na velikost območja. Transekte smo speljali preko predelov, za katere smo ob ogledu ocenili da so tipični za popisno območje. Glede na to, da je večina površin kmetijsko obdelanih, so transekti potekali pretežno po poljskih poteh. Zaradi primerljivosti med posameznimi območji v rezultatih poleg števila prešteti osebki posameznih vrst podajamo tudi relativno število, preračunano na 1 km dolžine transekta (indeks), ki omogoča okvirno primerjavo med območji. Ptice smo šteli v maju, ki je optimalen mesec za ugotavljanje prisotnosti in številčnosti gnezdilcev. Na vsakem območju smo popisali le enkrat, razen na območju ob potoku Vršac, kjer smo naredili dva popisa v razmaku treh tednov. Šteli smo 10.5.2022, 31.5.2022 in 20.5.2023. Na območju smo evidentirali nekaj ekstenzivnih travnatih površin, na katere se travniške vrste, ki prezimujejo na jugu, lahko vrnejo šele proti koncu maja. Rezultate obeh popisov smo združili, pri čemer smo kot rezultat upoštevali večje število prešteti osebki posamezne vrste. V rezultatih posamezna območja označujemo s številkami iz pregledne karte izdelane aprila 2011 (izvajalec: Hidrosvet), s koordinatami centroida območja (Gauss–Krüger projekcija), datumom popisa in kratkim opisom. Situacija popisnih površin je označena tudi na shemah v prilogi poročila. Za vsako območje podajamo tudi dolžino popisnega transekta. Nekaj območij, ki so si bila med sabo podobna in ležijo drugo ob drugem, smo združili v en skupni popis – katera območja smo združili je v rezultatih razvidno iz oznak o številki območja. Skupaj smo popisali 14 območij.

Na posameznih območjih smatramo vrste, ki imajo ≥ 10 osebki / 1 km kot **zelo številčne** (v tabeli so natisnjeno odebeljeno), tiste z ≥ 3 osebki / 1km **številčne** in ostale kot **neštevilčne**.

Na celotnem območju posega smatramo vrste, ki so se pojavile v ≥ 10 popisih za **zelo pogoste**, vrste v ≥ 5 popisih za **pogoste**, ostale za **redke** in tiste med njimi, ki so bile opažene le na enem območju za **zelo redke**.

Ptice ob Savinji smo popisali točkovno (Bibby in sod. 1992). Na podlagi oglada terena in na podlagi ortofoto posnetkov smo določili 11 točk, s katerih smo prešteli vse ptice gor in dolvodno na in ob reki. Položaj točk je označen v prilogi. Šteli smo dva krat, v razmaku več kot treh tednov, saj je prisotnost ptic zelo odvisna od pretoka in višine vode: 19.4.2023 in 20.5.2023. V rezultatih smo obe štetji združili, pri čemer smo upoštevali večje število prešteti osebkov posamezne vrste. Na vsaki točki smo bili prisotni med 20 in 30 minut. Teoretično so števila prešteti osebkov posameznih vrst, glede na to, da smo jih popisovali iz točke in podoben čas, med popisi primerljiva, v praksi pa ne povsem, saj je bilo območje vidnosti od točke do točke različno. Odvisno je bilo od zaraščenosti obale reke kakor tudi od poteka struge. Popisne točke so v rezultatih označene s koordinatami. Vrste, ki so se pojavile na ≥ 7 točkah smatramo za **zelo pogoste**, vrste, ki so bile opažene le na eni točki **zelo redke**.

Pri popisovanju smo uporabljali daljnogled povečave 8x in teleskop povečave 20-60x. Enakovredno opaženim vrstam smo obravnavali tudi vrste, ki smo jih samo slišali, kar je običajno pri ornitoloških popisih.

Vrste v rezultatih so razvrščene po abecednem redu latinskih imen. Zvezdica pri imenu pomeni, da ocenjujemo, da vrsta na območju ne gnezdi, tu se je prehranjevala ali je območje le preletela.

Naravovarstveni status vrst prikazujemo s tremi kategorijami: **1**-vrsta je kvalifikacijska za Natura 2000 območje (N2K) – kljub temu, da na proučevanem območju ni Natura 2000 območij določenih za ptice, so kvalifikacijske vrste določen pokazatelj pomena na nivoju Evropske unije (EU); **2**. Vrste iz IUCN rdečega seznama za EU (BirdLife International 2021) – rdeči seznam ki jih objavlja IUCN so objektivni in se redno posodablja, zato so verodostojni pokazatelj stanja ogroženosti vrst na celotnem ozemlju EU; **3**-Vrste iz pravilnika o uvrstitvi ogroženih vrst v rdeči seznam Slovenije (aka: nacionalni rdeči seznam, RS; Uradni list 2002) – seznam je star že več kot 20 let in za veliko vrst ni merodajen pokazatelj naravovarstvenega stanja! Vključujemo ga zaradi protokola, ki načeloma zahteva, da se pri presojah vplivov vrste opredelijo tudi na podlagi tega nacionalnega dokumenta.

Rezultati

Popisi na območjih predvidenih za zadrževalnike

Na vseh območjih predvidenih za zadrževalnike smo potrdili prisotnost 49 vrst ptic, od katerih po naši oceni 43 vrst tudi gnezdi na vsaj enem izmed območij (Tabela 1). Med zelo pogoste vrste sta se uvrstila siva vrana in črnoglavka, zelo redke so bile močvirska trstnica (opazovani osebki na območju morda sploh niso gnezдили in so le iskali primerno območje za gnezdenje), repnik, dlesk, krokar (na območju ne gnezdi), kukavica, črna žolna, čopasti škrjanec, kmečka lastovka (na preletu so bile zabeležene na več posameznih območjih, a tam niso gnezdile), siva pastirica, sršenar (na območju ne gnezdi), šmarnica, črni škarnik (na preletu), pivka, močvirska sinica, in divja grlica.

Območje 5

x/y: 129513/503217

transekt: 1500m

datum: 31.5.2022

opis: v glavnem njive in hmeljišča, malo intenzivnih travnikov, posamezno grmovje in drevesa
skupaj: 10 vrst / 39 osebkov

species	vrsta	število	indeks
<i>Alauda arvensis</i>	poljski škrjanec	1	0.7
<i>Buteo buteo*</i>	kanja	1	0.7
<i>Corvus cornix</i>	siva vrana	5	3.3
<i>Falco tinnunculus</i>	postovka	1	0.7
<i>Lanius collurio</i>	rjavi srakoper	1	0.7
<i>Passer montanus</i>	poljski vrabec	20	13.3
<i>Pernis apivorus*</i>	sršenar	1	0.7
<i>Pica pica</i>	sraka	3	2.0
<i>Saxicola torquata</i>	prosnik	4	2.7
<i>Sylvia attricapila</i>	črnoglavka	2	1.3

Območje: 6

x/y: 128309/504305

transekt: 1500m

datum: 31.5.2022

opis: pas gozda ob Savinji, sicer intenzivni travniki, na S hmeljišča in njive
skupaj: 16 vrst / 54 osebkov

species	vrsta	število	indeks
<i>Aegithalos caudatus</i>	dolgorepka	1	0.7
<i>Carduelis carduelis</i>	lišček	1	0.7
<i>Columba palumbus</i>	grivar	1	0.7
<i>Corvus cornix</i>	siva vrana	2	1.3
<i>Dendrocopos major</i>	veliki detel	1	0.7
<i>Fringila coelebs</i>	ščinkavec	9	6.0
<i>Garulus glandarius</i>	šoja	1	0.7
<i>Lanius collurio</i>	rjavi srakoper	2	1.3
<i>Oriolus oriolus</i>	kobilar	1	0.7
<i>Parus major</i>	velika sinica	7	4.7
<i>Serinus serinus</i>	grilček	2	1.3
<i>Sitta europaea</i>	brglez	1	0.7
<i>Sturnus vulgaris</i>	škorec	3	2.0
<i>Sylvia attricapila</i>	črnoglavka	16	10.7
<i>Turdus merula</i>	kos	4	2.7
<i>Turdus philomelos</i>	cikovt	2	1.3

Območje: 9

x/y: 122461/508557

transekt: 2300m

datum: 20.5.2023

opis: ob Savinji mejice, majhni gozdički, sicer intenzivni travniki in njive
 skupaj: 15 vrst / 32 osebkov

species	vrsta	število	indeks
<i>Ardea cinerea</i> *	siva čaplja	1	0.4
<i>Buteo buteo</i> *	kanja	1	0.4
<i>Carduelis carduelis</i>	lišček	2	0.9
<i>Chloris chloris</i>	zelenec	2	0.9
<i>Corvus cornix</i>	siva vrana	2	0.9
<i>Dendrocopos major</i>	veliki detel	1	0.4
<i>Erithacus rubecula</i>	taščica	2	0.9
<i>Fringila coelebs</i>	ščinkavec	3	1.3
<i>Lanius collurio</i>	rjavi srakoper	1	0.4
<i>Oriolus oriolus</i>	kobilar	1	0.4
<i>Parus major</i>	velika sinica	2	0.9
<i>Phyloscopus collibita</i>	vrba listnica	1	0.4
<i>Sturnus vulgaris</i>	škorec	2	0.9
<i>Sylvia attricapila</i>	črnoglavka	6	2.6
<i>Turdus merula</i>	kos	5	2.2

Območje: 10

x/y: 123293/508645

transekt: 1400m

datum: 20.5.2023

opis: v glavnem njive, vmes posamezno grmovje in drevesa
 skupaj: 8 vrst / 13 osebkov

species	vrsta	število	indeks
<i>Chloris chloris</i>	zelenec	2	1.4
<i>Motacilla alba</i>	bela pastirica	2	1.4
<i>Passer montanus</i>	poljski vrabec	1	0.7
<i>Pica pica</i>	sraka	1	0.7
<i>Saxicola torquata</i>	prosnik	1	0.7
<i>Serinus serinus</i>	grilček	1	0.7
<i>Sturnus vulgaris</i>	škorec	1	0.7
<i>Turdus merula</i>	kos	4	2.9

Območje: 11 & 12 & 13

x/y: 122213/509629

transekt: 1800m

datum: 10.5.2022

opis: njive, hmeljišča, intenzivni travniki, posamezni grmi nekaj gozdnih otokov

skupaj: 18 vrst / 40 osebkov

species	vrsta	število	indeks
<i>Aegithalos caudatus</i>	dolgorepka	2	1.1
<i>Alauda arvensis</i>	poljski škrjanec	1	0.6
<i>Chloris chloris</i>	zelenec	2	1.1
<i>Corvus cornix</i>	siva vrana	3	1.7
<i>Falco tinnunculus</i>	postovka	1	0.6
<i>Fringila coelebs</i>	ščinkavec	5	2.8
<i>Motacilla alba</i>	bela pastirica	2	1.1
<i>Motacilla flava</i>	rumena pastirica	1	0.6
<i>Oriolus oriolus</i>	kobilar	1	0.6
<i>Parus major</i>	velika sinica	4	2.2
<i>Phyloscopus collibita</i>	vrbji kovaček	1	0.6
<i>Lanius collurio</i>	rjavi srakoper	1	0.6
<i>Saxicola torquata</i>	prosnik	2	1.1
<i>Serinus serinus</i>	grilček	1	0.6
<i>Sturnus vulgaris</i>	škorec	5	2.8
<i>Sylvia attricapila</i>	črnoglavka	3	1.7
<i>Sylvia communis</i>	rjava penica	1	0.6
<i>Turdus merula</i>	kos	5	2.8

Območje: 14

x/y: 121709/514037

transekt: 1100m

datum: 10.5.2022

opis: njive z žitaricami, preorane njive, hmeljišča, nekaj mejic in majhnih gozdnih otokov
 skupaj: 13 vrst / 26 osebkov

species	vrsta	število	indeks
<i>Buteo buteo*</i>	kanja	1	0.9
<i>Carduelis carduelis</i>	lišček	2	1.8
<i>Chloris chloris</i>	zelenec	1	0.9
<i>Corvus cornix</i>	siva vrana	3	2.7
<i>Emberiza citrinella</i>	rumeni strnad	2	1.8
<i>Lanius collurio</i>	rjavi srakoper	2	1.8
<i>Milvus migrans*</i>	črni škarnik	1	0.9
<i>Motacilla alba</i>	bela pastirica	1	0.9
<i>Parus major</i>	velika sinica	3	2.7
<i>Saxicola torquata</i>	prosnik	1	0.9
<i>Sturnus vulgaris</i>	škorec	5	4.5
<i>Sylvia attricapila</i>	črnohlavka	3	2.7
<i>Sylvia communis</i>	rjava penica	1	0.9

Območje: 15 & 16

x/y: 121413/516725

transekt: 2100m

datum: 10.5.2022

opis: hmeljišča, njive in nekaj mejic
 skupaj: 10 vrst / 19 osebkov

species	vrsta	število	indeks
<i>Carduelis cannabina</i>	repnik	2	1.0
<i>Carduelis carduelis</i>	lišček	4	1.9
<i>Corvus cornix</i>	siva vrana	3	1.4
<i>Emberiza citrinella</i>	rumeni strnad	1	0.5
<i>Falco tinnunculus</i>	postovka	1	0.5
<i>Fringila coelebs</i>	ščinkavec	1	0.5
<i>Galerida cristata</i>	čopasti škrjanec	2	1.0
<i>Motacilla flava</i>	rumena pastirica	1	0.5
<i>Sylvia attricapila</i>	črnohlavka	3	1.4
<i>Sylvia communis</i>	rjava penica	1	0.5

Območje: 24

x/y: 123157/504557

transekt: 1300m

datum: 31.5.2022

opis: večinoma hmeljišča vmes malo koruze in žitaric

skupaj: 4 vrst / 15 osebkov

species	vrsta	število	indeks
<i>Ciconia ciconia</i> *	bela štorklja	1	0.8
<i>Falco tinnunculus</i>	postovka	2	1.5
<i>Passer montanus</i>	poljski vrabec	14	10.8
<i>Sylvia attricapila</i>	črnoglavka	2	1.5

Območje: 25

x/y: 122373/505813

transekt: 1500m

datum: 31.5.2022

opis: večinoma njive z žitaricami in koruzo, hmelj, mejice ob vodotokih

skupaj: 5 vrst / 28 osebkov

species	vrsta	število	indeks
<i>Acrocephalus palustris</i> *	močvirska trstnica	2	1.3
<i>Corvus cornix</i>	siva vrana	3	2.0
<i>Falco tinnunculus</i>	postovka	1	0.7
<i>Lanius collurio</i>	rjavi srakoper	1	0.7
<i>Passer montanus</i>	poljski vrabec	20	13.3

Območje: 27

x/y: 126125/507733

transekt: 1100m

datum: 10.5.2022

opis: večinoma njive ostalo hmeljišča in intenzivni travniki, nekaj mejic, nekaj kmetij

skupaj: 8 vrst / 41 osebkov

species	vrsta	število	indeks
<i>Ciconia ciconia</i> *	bela štorklja	5	4.5
<i>Corvus cornix</i>	siva vrana	2	1.8
<i>Emberiza citrinella</i>	rumeni strnad	2	1.8
<i>Hirundo rustica</i>	kmečka lastovka	20	18.2
<i>Parus major</i>	velika sinica	4	3.6
<i>Pica pica</i>	sraka	1	0.9
<i>Sturnus vulgaris</i>	škorec	5	4.5
<i>Sylvia attricapila</i>	črnoglavka	2	1.8

Območje: 28

x/y: 127429/510013

transekt: 1000m

datum: 10.5.2022

opis: ohranjen gozd in gozdni potok (Trnava)

skupaj: 19 vrst / 66 osebkov

species	vrsta	število	indeks
<i>Certhia brachydactyla</i>	kratkoprsti plezalček	1	1.0
<i>Columba palumbus</i>	grivar	4	4.0
<i>Cuculus canorus</i>	kukavica	1	1.0
<i>Cyanistes caeruleus</i>	plavček	2	2.0
<i>Dendrocopos major</i>	veliki detel	1	1.0
<i>Dryocopus martius</i>	črna žolna	1	1.0
<i>Erithacus rubecula</i>	taščica	3	3.0
<i>Fringila coelebs</i>	ščinkavec	12	12.0
<i>Garulus glandarius</i>	šoja	1	1.0
<i>Motacilla alba</i>	bela pastirica	1	1.0
<i>Motacilla cinerea</i>	siva pastirica	2	2.0
<i>Parus major</i>	velika sinica	8	8.0
<i>Phyloscopus collibita</i>	vrnji kovaček	5	5.0
<i>Picus canus</i>	pivka	1	1.0
<i>Sitta europaea</i>	brglez	1	1.0
<i>Sylvia attricapila</i>	črnoglavka	7	7.0
<i>Troglodytes tdroglodytes</i>	stržek	4	4.0
<i>Turdus merula</i>	kos	7	7.0
<i>Turdus philomelos</i>	cikovt	4	4.0

Območje: 29

x/y: 126197/513757

transekt: 1200m

datum: 10.5.2022 in 31.5.2022

opis: dolina z intenzivnimi in ekstenzivnimi mokrotnimi travniki, okoli gozd

skupaj: 20 vrst / 64 osebkov

species	vrsta	število	indeks
<i>Aegithalos caudatus</i>	dolgorepka	1	0.8
<i>Buteo buteo</i>	kanja	1	0.8
<i>Certhia brachydactyla</i>	kratkoprsti plezalček	1	0.8
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	dlesk	1	0.8
<i>Columba palumbus</i>	grivar	1	0.8
<i>Corvus cornix</i>	siva vrana	2	1.7
<i>Erithacus rubecula</i>	taščica	2	1.7
<i>Fringila coelebs</i>	ščinkavec	8	6.7

<i>Lanius collurio</i>	rjavi srakoper	1	0.8
<i>Oriolus oriolus</i>	kobilar	1	0.8
<i>Parus major</i>	velika sinica	5	4.2
<i>Phyloscopus collibita</i>	vrba listnica	4	3.3
<i>Poecile palustris</i>	močvirna sinica	1	0.8
<i>Sitta europaea</i>	brglez	2	1.7
<i>Streptopelia turtur</i>	divja grlica	3	2.5
<i>Sturnus vulgaris</i>	škorec	3	2.5
<i>Sylvia attricapila</i>	črnoglavka	18	15.0
<i>Troglodytes troglodytes</i>	stržek	3	2.5
<i>Turdus merula</i>	kos	4	3.3
<i>Turdus philomelos</i>	cikovt	2	1.7

Območje: 30

x/y: 122549/517549

transekt: 900m

datum: 10.5.2022

opis: intenziven travnik z regratom in zlatico (ob letališču)

skupaj: 4 vrst / 31 osebkov

species	vrsta	število	indeks
<i>Corvus corax*</i>	krokar	5	5.6
<i>Corvus cornix</i>	siva vrana	10	11.1
<i>Saxicola torquata</i>	prosnik	1	1.1
<i>Sturnus vulgaris</i>	škorec	15	16.7

Območje: 34

x/y: 129861/521781

transekt: 900m

datum: 31.5.2022

opis: del naselja, večinoma koruza, nekaj žitaric, travnik pokošen

skupaj: 10 vrst in 33 osebkov

species	vrsta	število	indeks
<i>Ardea cinerea*</i>	siva čaplja	1	1.1
<i>Corvus cornix</i>	siva vrana	9	10.0
<i>Cyanistes caeruleus</i>	plavček	1	1.1
<i>Dendrocopos major</i>	veliki detel	1	1.1
<i>Fringila coelebs</i>	ščinkavec	1	1.1
<i>Passer montanus</i>	poljski vrabec	10	11.1
<i>Phoenicurus ochruros</i>	šmarnica	1	1.1
<i>Pica pica</i>	sraka	6	6.7
<i>Serinus serinus</i>	grilček	1	1.1
<i>Sturnus vulgaris</i>	škorec	2	2.2

Slika 1: Območje 28 – edino raziskano območje z dobro ohranjenim, obširnimi gozdom in gozdnim potokom.

Slika 2: Območje 29 – edino raziskano območje z mokrotnim travnikom in gozdom v okolici.

Slika 3: Večina raziskanih območij je intenzivna kmetijska krajina (njive, intenzivni, zgodaj košeni travniki, hmeljišča, ...).

21	<i>Falco tinnunculus</i>	postovka	1				1		1	2	1							x			LC	V
22	<i>Fringila coelebs</i>	ščinkavec		9	3		5		1				12	8		1		x			LC	
23	<i>Galerida cristata</i>	čopasti škrjanec							2										x		LC	V
24	<i>Garulus glandarius</i>	šoja		1									1								LC	
25	<i>Hirundo rustica</i>	kmečka lastovka										20							x		LC	
26	<i>Lanius collurio</i>	rjavi srakoper	1	2	1		1	2			1							x		x	LC	V
27	<i>Milvus migrans*</i>	črni škarnik						1											x	x	LC	E
28	<i>Motacilla alba</i>	bela pastirica				2	2	1					1								LC	
29	<i>Motacilla cinerea</i>	siva pastirica											2						x		LC	
30	<i>Motacilla flava</i>	rumena pastirica					1		1												LC	V
31	<i>Oriolus oriolus</i>	kobilar		1	1		1							1							LC	
32	<i>Parus major</i>	velika sinica		7	2		4	3				4	8	5					x		LC	
33	<i>Passer montanus</i>	poljski vrabec	20			1				14	20					10			x		LC	
34	<i>Pernis apivorus*</i>	sršenar	1																x	x	LC	V
35	<i>Phoenicurus ochruros</i>	šmarnica														1			x		LC	
36	<i>Phyloscopus collybita</i>	vrbbji kovaček			1		1						5	4							LC	
37	<i>Pica pica</i>	sraka	3			1						1				6					LC	
38	<i>Picus canus</i>	pivka											1						x	x	LC	V
39	<i>Poecile palustris</i>	močvirska sinica												1					x		LC	
40	<i>Saxicola torquata</i>	prosnik	4			1	2	1							1				x		LC	
41	<i>Serinus serinus</i>	grilček		2		1	1									1					LC	
42	<i>Sitta europaea</i>	brglez		1									1	2							LC	
43	<i>Streptopelia turtur</i>	divja grlica												3						x	NT	V
44	<i>Sturnus vulgaris</i>	škorec		3	2	1	5	5				5		3	15	2			x		LC	
45	<i>Sylvia attricapila</i>	črnoglavka	2	16	6		3	3	3	2		2	7	18				x			LC	
46	<i>Sylvia communis</i>	rjava penica					1	1	1												LC	V
47	<i>Troglodytes troglodytes</i>	stržek											4	3							LC	
48	<i>Turdus merula</i>	kos		4	5	4	5						7	4					x		LC	
49	<i>Turdus philomelos</i>	cikovt		2									4	2							LC	

Slika 4: Črnoglavka – najpogostejša in najštevilčnejša vrsta na območjih predvidenih za zadrževanje vode. Vseeno pa, razen lokalno, kjer so večji gozdički, njena populacija ni naravovarstveno pomembna.

Slika 5: Divja grlica – edina vrsta, s stopnjo ogroženosti v seznamu IUCN na območju EU. Pojoči osebek smo odkrili v gozdu na območju 29.

Popisi na Savinji

Na vseh popisnih točkah ob Savinji skupaj smo potrdili prisotnost 9 vrst ptic, od katerih po naši oceni 7 vrst na območju struge tudi gnezdi (Tabela 2). Zelo pogoste so bile mlakarica, siva in bela pastirica, zelo redki pa mali deževnik in rumenonogi galeb (ki na Savinji ne gnezdi). Največ vrst je bilo na opazovalni točki 1, kjer je nizek prodnat otok (Slika 6). Ob prvem obisku 19.4.2023 so na otoku svatovali mali deževniki. Otok je relativno nizek, ob večjem deževju ga v celoti ali vsaj v večjem delu voda verjetno preplavi. Ocenjujemo da zaradi tega ob drugem obisku 20.5.2023 deževnikov ni bilo. V primeru uspešnega gnezdenja bi morali koncem maja biti na otoku še neleteči mladiči. Na štirih točkah smo odkrili prisotnost vodomca in na štirih območjih velikega žagarja. Prva vrsta je v Sloveniji dokaj ogrožena, saj je vse manj strmih peščenih sten ob rekah, v katerih gnezdi. Žagar je vrsta, katere številčnost se v Sloveniji povečuje. Prvo gnezdenje je bilo zabeleženo leta 1991, danes velja ocena, da jih pri nas gnezdi okoli 100 parov (Mihelič in sod. 2019). Še ena vrsta, ki ji populacija v EU in v Sloveniji upada je mali martinec. Našli smo ga na treh točkah v zgornjem delu preiskane Savinje. Neposrednih dokazov, da je na območju gnezdil nismo dobili, tako da ga smatramo za možnega gnezdilca. Ostale vrste naravovarstveno niso zanimive, ali ker so v Sloveniji splošno razširjene ali ker območje za njih ni primerno kot gnezdišče.

Slika 6: Edini prodnat otok, na katerem smo dokumentirali prisotnost malega deževnika – struktura prodišča je primerna za gnezdenje te vrste, a je prenizek, da bi ostal nepoplavljen ob že nekoliko večjih deževjih.

Slika 7: Večji del Savinje ima poraščene brežine a večinoma so obale prestrme, da bi bile primeren habitat za malega martinca. Večina prodnatih otokov v strugi je premajhnih in močno zaraščenih, da bi bili primerni za gnezdenje ptic – nekatere vrste jih uporabljajo za prehranjevanje.

Slika 8: Mestoma je obrežje primerno za gnezdenje vodomca – vseeno pa, ker so te brežine relativno nizke, so izpostavljene visokim vodam, kar za gnezdenje ni ugodno.

Tabela 2: seznam vrst in število osebkov opaženih v strugi Savinje, po opazovanih točkah. Na sivi podlagi so statusi ogroženosti vrst: N2K – vrsta je kvalifikacijska za Natura 2000 območje, IUCN - vrsta je na mednarodnem rdečem seznamu za Evropsko unijo, RS – vrsta je na nacionalnem rdečem seznamu (E – ogrožena, R – redka, O – izven nevarnosti).

		točka	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11						
	species	vrsta												zelo pogosta	pogosta	zelo redka	N2K	IUCN	RS
1	<i>Actitic hypoleucos</i>	mali martinec								1	1		1		x			LC	E
2	<i>Alcedo atthis</i>	vodomec	1	1	2			1							x		x	LC	E
3	<i>Anas platyrhynchos</i>	mlakarica	10	2	12	2		7			16	6	3	x				LC	
4	<i>Ardea cinerea*</i>	siva čaplja	1		2					2		3	2		x			LC	O
5	<i>Charadrius dubius</i>	mali deževnik	3													x		LC	E
6	<i>Larus michahellis*</i>	rumenonogi galeb	1													x		LC	R
7	<i>Mergus merganser</i>	veliki žagar	9					6				1	4		x			LC	E
8	<i>Motacilla alba</i>	bela pastirica	3		2	2		2	1	1	2	2	1	x				LC	
9	<i>Motacilla cinerea</i>	siva pastirica	1		1	2		1			1	1		x				LC	

Slika 9: Samica velikega žagarja – vrsto smo dokumentirali na več predelih Savinje, ponekod verjetno tudi gnezdi. Velikost populacije v Sloveniji je v porastu.

Slika 10: Vodomec – vrsta, katere populacija se zmanjšuje po vsej Sloveniji, zaradi izginjanja primernih strmih, peščenih bregov ob rekah. Vrsto smo dokumentirali na štirih predelih Savine, lahko da je na vseh štirih tudi gnezdila.

Ugotovitve

Na obravnavani površini ni SPA območij, ki so Natura 2000 območja namenjena varovanju ptic. Nekaj vrst, ki smo jih dokumentirali, sicer je kvalifikacijskih za Natura 2000 območja, a njihova številčnost ni dovolj velika, da bi za njih na teh območjih opredelili varovano SPA območje.

Območja predvidena za zadrževalnike visokih voda so pretežno kmetijske površine, predvsem njive, intenzivni travniki in hmeljišča (Slika 3). Nobena od dokumentiranih vrst tu ni bila številčna - v Sloveniji je veliko drugih območij, kjer se te vrste pojavljajo v bistveno večjem številu. (Mihelič in sod. 2019). Nekaj vrst sicer je evropskega pomena (npr. klasifikacijske vrste za Naturo 2000; črna žolna, rjavi srakoper, ...), a so njihove populacije v Sloveniji še velike ali celo v porastu (Mihelič in sod. 2019). Za take vrste načeloma niso potrebni specifični naravovarstveni ukrepi, še posebej ne, če območje za njih ni optimalno, kakor so se izkazali predvideni zadrževalniki visokih voda.

Z vidika ptičjih združb sta najbolj ohranjeni območji 28 (gozd ob potoku Trnava) in 29 (deloma mokrotan travnik in gozd ob potoku Vršca). Na območju 29 kljub temu nismo zabeležili značilnih travniških vrst, ki so ena izmed bolj ogroženih ekoloških skupin ptic (npr. kosec, kobiličar, repaljščica, ...), število rjavih srakoperjev pa je bilo majhno. Gozdno območje 28 je relativno veliko, a smo v njem dokumentirali pretežno le pogoste, splošno razširjene vrste.

Na intenzivnih kmetijskih površinah smo odkrili nekaj vrst, katerih velikost populacij se v Sloveniji in po Evropi zmanjšuje, kot npr. poljski škrjanec, čopasti škrjanec, rjava penica. Številčnost in razširjenost teh vrst na proučenem območju sta, v primerjavi z optimalnimi območji, zelo nizka. Ocenjujemo, da zaradi številnih kmetijskih posegov na teh površinah obstaja verjetnost, da tudi redki pari, ki tu gnezdi, niso uspešni – ne speljejo mladičev, ker jim gnezdo propade. Možno je tudi, da te ptice le držijo teritorije, z gnezdenjem pa niti ne začnejo.

Rjavi srakoper je vrsta, ki mu v Sloveniji in v EU populacija upada (Kmecl & Gamser 2022, BirdLife International 2021). Odkrili smo ga v intenzivni kmetijski krajini s posameznimi drevesi in grmišči a povsod v zelo majhnem številu, kar kaže, da območja za to vrsto niso optimalna. Divja grlica je od vseh dokumentiranih vrst edina, ki ima status ogrožene vrste na nivoju EU (near threatened, BirdLife International 2021). Edini osebek je bil opažen v gozdu na območju 29. Za obe vrsti smatramo, da občasne poplave, ki bi nastale, če se območja spremenijo v zadrževalnike, na njuni populaciji ne bodo imele večjega vpliva.

Zanimivo je bilo opazovanje dveh redkih ujed, sršenarja in črnega škarnika. Za obe vrsti ocenjujemo, da na območjih predvidenih za zadrževanje visokih voda nimata primernih razmer za gnezdenje, območja verjetno le občasno preletita med iskanje hrane.

Pri splošni oceni vpliva na ptice SMO upoštevali tudi sledeče: za ptice je poplavljanje zadrževalnikov potencialno problematično le, v kolikor bi dogodek sovpadal z obdobjem gnezdenja (april do junij). Poplavljanje izven gnezditvenega obdobja na ptice ne bi imel velikega neposrednega učinka, saj se ptice, če nimajo gnezda, vodnemu valu hitro umaknejo.

Do določene mere in začasno bi dogodek le zmanjšal površino primerno za hranjenje. Prav tako pričakujemo, da se bodo obdobja ekstremno visokih voda pojavljala le vsakih nekaj let in ne redno, vsako leto. Suhi zadrževalniki bodo torej večino let enko primerni za ptice kakor so sedaj.

Pri splošni oceni vpliva na ptice NISMO upoštevali možnosti, da se zaradi občasnih poplav lahko spremeni vrstna in/ali strukturna sestava vegetacije in s tem celoten ekosistem. To bi potencialno lahko imelo dolgoročen vpliv tudi na ptice, predvsem na območjih 28 in 29. Pa tudi v tem primeru, glede na obstoječe podatke, to ne bi pomenilo večjega negativnega vpliva na populacije ptic.

Ocenjujemo, da ureditev predvidenih obočij v zadrževalnike visokih voda na ptice ne bo imela večjega negativnega vpliva.

Kot protipoplaven ukrep je predvidena tudi ureditev struge Savinje. Natančni načrti urejanja struge nam niso bili poznani, zato konkretnih ocen vplivov na ptice ne podajamo.

Nobena od dokumentiranih vrst se na Savinji ni pojavljala v velikem številu, nobena vrsta ni ogrožena na nivoju EU in le vodomec sodi med kvalifikacijske vrste za določitev Natura 2000 območij. Šest vrst je sicer v slovenskem rdečem seznamu ogroženih vrst, a kakor že razloženo, seznam je zastarel in zato v veliko primerih ni merodajen. Na primer, populacija velikega žagarja se v Sloveniji iz leta v leto povečuje, vrsta širi svoj areal, glede na rdeči seznam pa še vedno sodi v kategorijo ranljivih vrst. Tudi populacija rumenonovega galeba se širi in povečuje, v zadnjem desetletju so naselili že vsa večja slovenska mesta, tudi v notranjosti države ne le ob morju, v rdečem seznamu pa je še vedno opredeljen kot redka vrsta. **Vrste, katerim bo pri preurejanju struge treba posvetiti pozornost so vodomec, mali deževnik in mali martinec.**

Za vodomca so nujne strme, peščene stene tik ob vodotoku, v katere si skoplje gnezdilni rov (Mihelič in sod. 2019). Takšne stene so pogosto tarča preurejanja strug, zato iz slovenskih rek izginjajo, z njimi pa tudi vodomec. Nadomestne gnezditvene stene je možno narediti umetno, s pomočjo mehanizacije, a v Sloveniji ne poznamo primera, ko bi se tak poseg izkazal za učinkovitega. Deloma zato, ker je primerno steno za vodomca težko zgraditi, v veliki meri pa tudi, ker takšen objekt potrebuje redno vzdrževanje, ki nikoli ni predvideno ali se ne izvaja!

Mali deževnik je značilna vrsta prodišč. Prodišča, na katerih gnezdi, morajo biti velika in neporaščena. Ob pomanjkanju primernih prodišč mali deževnik gnezdi tudi na peščenih njivah, makadamskih poteh z malo prometa in v gramoznicah (Mihelič in sod. 2019). To so območja, ki so lahko nadomestni gnezditveni habitati, a na njih mora biti vzpostavljen režim vzdrževanja in človekovih aktivnosti, ki bo omogočal, da bo gnezdenje uspešno in dolgoročno.

Mali martinec je skrivnostna vrsta. Njegovo prisotnost ob reki sicer ni težko dokumentirati, dokaj glasen in viden je tudi ob označevanju gnezditvenega teritorija (med opazovanji ob Savinji smo malega martinca sicer dokumentirali na treh točkah a nikoli med svatovskim preletavanjem). Zelo težko pa je potrditi, ali na območju vrsta tudi dejansko gnezdi. Optimalen habitat za njega so položni bregovi, ki se postopoma dvigajo nad nivo reke, v

zaledju pa so zaraščeni s pretežno zelnato vegetacijo, v kateri skrrije gnezdo (Mihelič in sod. 2019).

Za vse tri vrste, vodomca deževnika in martinca, je pomembno, **da imajo možnost gnezda narediti dovolj visoko nad gladino reke**, da jih ne doseže poplavni val. V nasprotnem jim voda gnezdo uniči. To velja za redna, vsakoletna pomladna stanja povišanega vodostaja. Ob izjemnih dogodkih, ki se zgodijo na vsakih nekaj ali nekaj deset let, ko prihaja do poplav velikih razsežnosti, seveda nobeno, še tako visoko gnezdo ni in ne more biti varno pred poplavami. Na takšne, redke dogodke so ptice prilagojene drugače: izgubo potomcev zaradi poplavnega vala nadoknadijo v naslednjih letih, ko velikih poplav ni. **A zato mora biti struga in brežine urejene tako, da v razmerah običajnih visokih voda omogočajo uspešno gnezdenje.**

Literatura

Bibby CJ, Burgess ND, Hill DA (1992) Bird Census Techniques. Academic Press, London.

BirdLife International (2021) European Red List of Birds. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

KMECL P, GAMSER M (2022): Monitoring splošno razširjenih vrst ptic za določitev slovenskega indeksa ptic kmetijske krajine – delno poročilo za leto 2022. – DOPPS, Ljubljana.

Mihelič T., Kmecl P., Denac K., Koce U., Vrezec A., Denac D. (eds.) (2019): Atlas ptic Slovenije. Popis gnezdilk 2002–2017. – DOPPS, Ljubljana.

Uradni list (2002): Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v redči seznam. UL RS 82/2002.